

De overstap naar het secundair onderwijs

Psychologen en pedagogen

Maatschappelijk werkers

Verpleegkundigen

Artsen

Preventieve gezondheidszorg

Onderwijsloopbaan-begeleiding

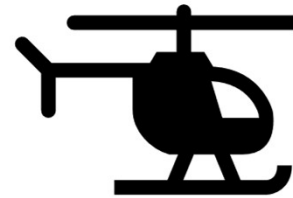
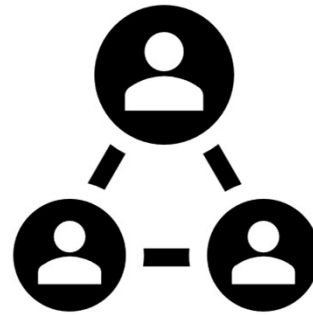
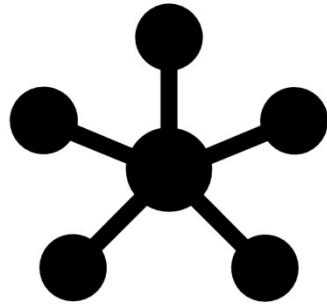

Psycho-sociaal functioneren

Leren en studeren

Het CLB als partner in de schoolloopbaan

**mijn
keuze**

ONDERWIJSKIEZER

Mijn keuze na ...

basisonderwijs

eerste graad SO

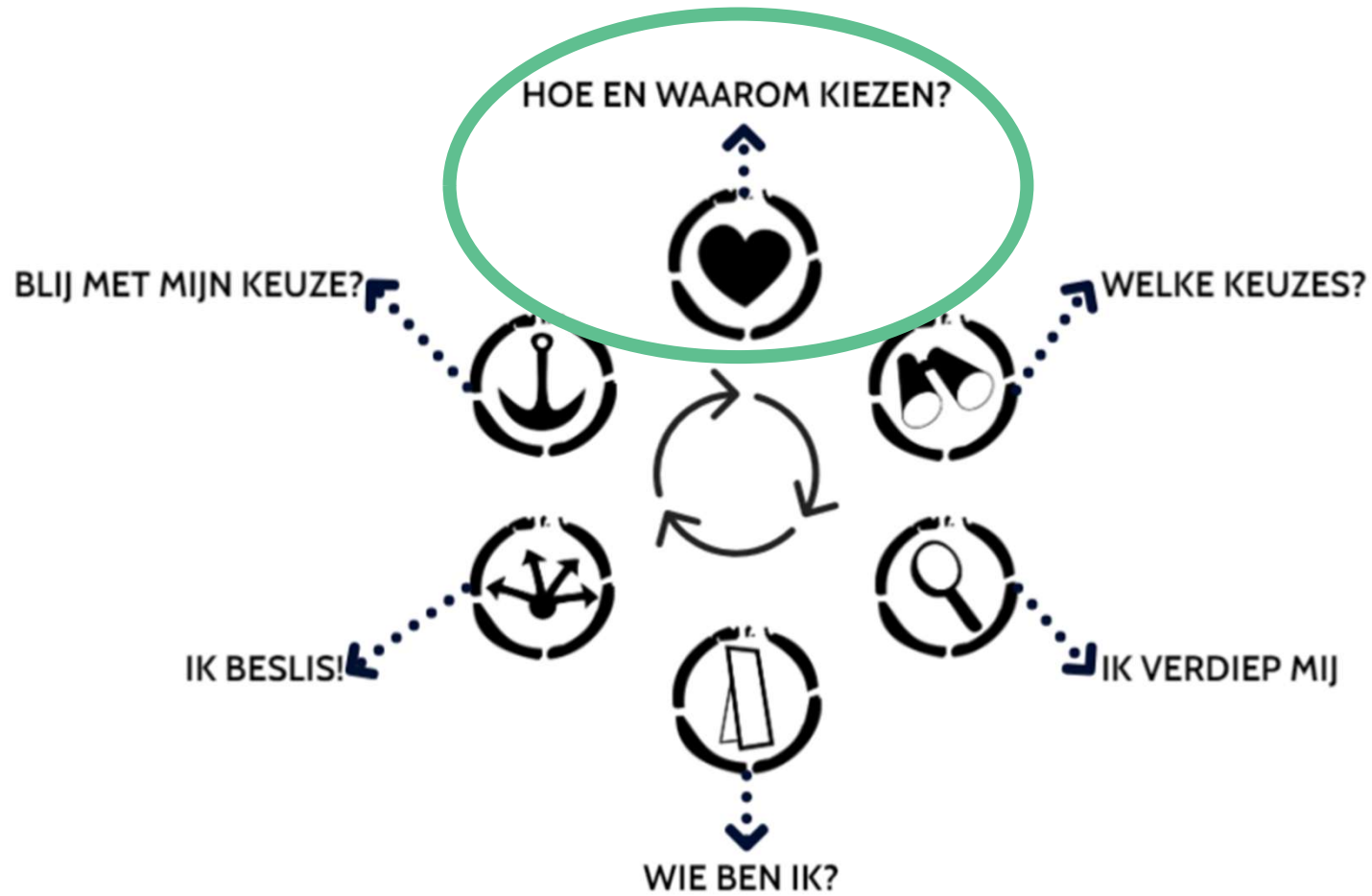

secundair onderwijs

Na deze avond hopen wij dat

- je studiekeuze ziet als een leerrijke route waar de weg even belangrijk is als de bestemming, je tijd durft nemen om te kiezen (*studiekeuzeproces*)
- je zicht hebt op hoe het secundair onderwijs eruit ziet en welke opties er 'en route' zijn (*onderwijslandschap*)
- je weet waar je hulp kan vinden bij het maken van een studiekeuze (*informatiebronnen*)
- je goed voorbereid naar informatieavonden van scholen kan trekken en zo tot een doordachte studiekeuze komt (*overzicht krijgen*)

Kiezen is een proces

Even stilstaan - Modernisering

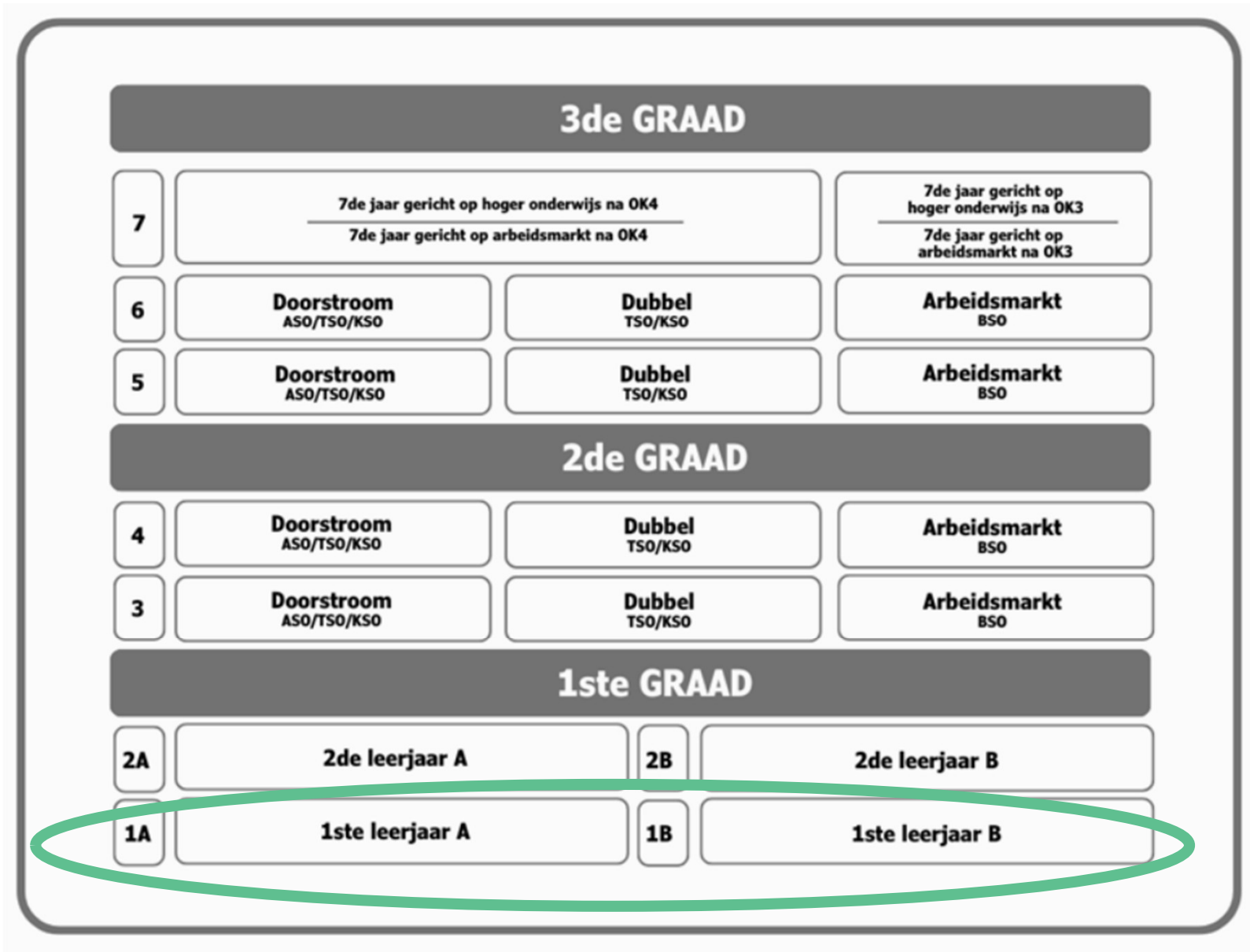
- Nadruk op 1^e graad als zeer *verkennend*
- Scholen onderscheiden zich van elkaar in de manier waarop ze hun 1^e graad *organiseren*
- Bijsturen in je keuze
  - ≠ falen
  - = groeien
- Ook over het muurtje kijken van het 1^e en 2^e jaar → ken je opties op lange termijn

Welke keuzes?

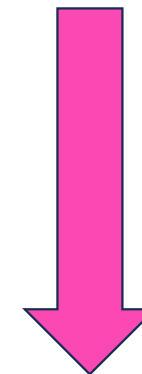
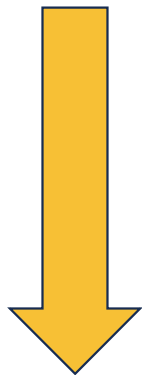
Structuur van het secundair onderwijs

Getuigschrift basisonderwijs behaald?

JA

NEEN

Gunstige beslissing van de
toelatingsklassenraad SO
+
Akkoord
van de ouders

1A

1B

1A

Getuigschrift
basisonderwijs

Verder bouwen op
leerstof van het
basisonderwijs

Doorgaans
grotere
klasgroepen

Voornamelijk leren
uit de boeken

Zelfstandiger werken

1B

Instappen op basis
van leeftijd
mogelijk

Herhalen van
basisleerstof

Doorgaans kleinere
klasgroepen

Al doende leren

Meer instructie en
begeleiding

Behalen van
getuigschrift
basisonderwijs
indien geslaagd in
1B

1^e graad – 32 lesuren

KEUZEGEDEELTE

2B

Algemene vorming
20 lesuren

Diff.
2 lesuren

Basisoptie
10 lesuren

2A

Algemene vorming
25 lesuren

Diff.
2 lesuren

Basisoptie
5 lesuren

1A / 1B

Algemene vorming
27 lesuren

Differentiatie
5 lesuren

Opbouw 1^e jaar

1A / 1B

Algemene vorming
27 uren

Differentiatie
5 uren

Wetenschappen   Mens & Samenleving
Natuurwetenschappen   MAVO/PAV
Nederlands   **Techniek**
Geschiedenis   Beeld   Frans
Levensbeschouwing
Wiskunde   **Engels**   Aardrijkskunde
LO   Muziek

VERSTERKEN (of remediëren)
TEKORTEN INOEFENEN / HERHALING

VERDIEPEN (of verbreden)
EXTRA UITDAGING

VERKENNEN

MINIMUMDOELEN - Basisgeletterdheid

UITBREIDINGSDOELEN - Meer abstract/theoretisch

Organisatie scholen verschilt

- Veel vrijheid in het opmaken van lessentabellen én verschillend in theoretischer / praktischer
  - Benaming van vakken en het aantal uren verschilt vaak
  - School kiest voor vast lessenrooster op basis waarvan de leerling eerder voor 1 pakket verdieping of versterking kiest
- OF
- School kiest voor keuzevakken, clusters, projectweken, enz..
  - Hoe het bos door de bomen zien?

Voorbeelden lessentabellen 1A/1B

27u algemene vorming

aangevuld met

5u keuzegedeelte = differentiatie:

- 4u Latijn of
- 4u STEM of
- 4u Moderne

+

- 1u wiskunde/Nederlands (verdieping of versterking) – *soms kiest de school om dit in de algemene vorming te integreren*
-

27u algemene vorming

aangevuld met

5u keuzegedeelte = differentiatie:

- 2 keuzes te maken (2 x 2u):
  - Sport
  - Wetenschappen
  - Cultuur
  - Maatschappij/welzijn
  - Economie
  - ...

+

- 1u verdieping/versterking algemene vorming (soms onder andere benaming -> project/atelier/+uur...)

Voorbeelden lessentabellen 1A

27u algemene vorming

aangevuld met

5u differentiatie:

- “Latijn” = 4u Latijn + 1u ICT
- “Moderne” = 1u Leren Leren/1u extra wiskunde / 1u extra Ndl./1u extra Frans / 1u ICT/

Wisk, Ndl en Frans in Latijn zelfde pakket maar in minder uren te verwerken = tempo hoger

➔ Versterken / verdiepen / verkennen zit verwerkt in ‘vaste’ lessentabel

27u algemene vorming

aangevuld met

5u differentiatie:

- Keuzemodule 1 = 2u Latijn OF 2u Wetenschappen OF 2u Technieken (= hoofdkeuze/klas)
- Keuzemodule 2 = 2u volgens interesse (bijkomend Latijn, Kunst, Economie, Gezondheid & Welzijn, Sport, Technologie, extra Frans/Engels, Media, bijkomend Wetenschappen) OF 2u herhaling / uitdaging van een vak als wiskunde of Frans. Je volgt die 2u in een “niveaugroep” over klassen heen

➔ Versterken / verdiepen / verkennen zit verwerkt in de keuzes die je maakt

wat na
ONDERWIJSKIEZER

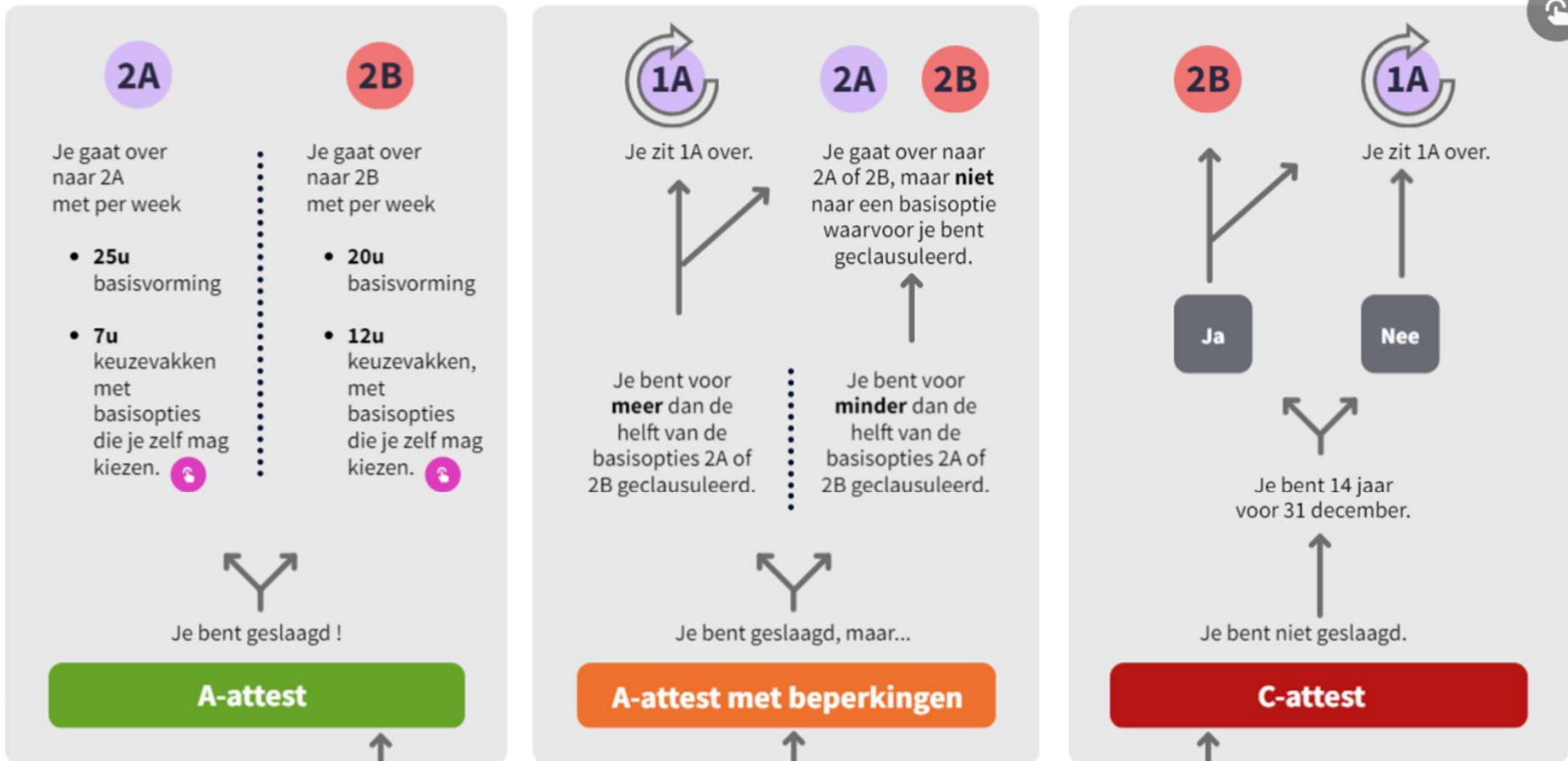
1A

Je behaalt op het einde van het 1ste leerjaar A een...

Tips om beter te kiezen vind je op

sidu

mijn keuze
ONDERWIJSKIEZER

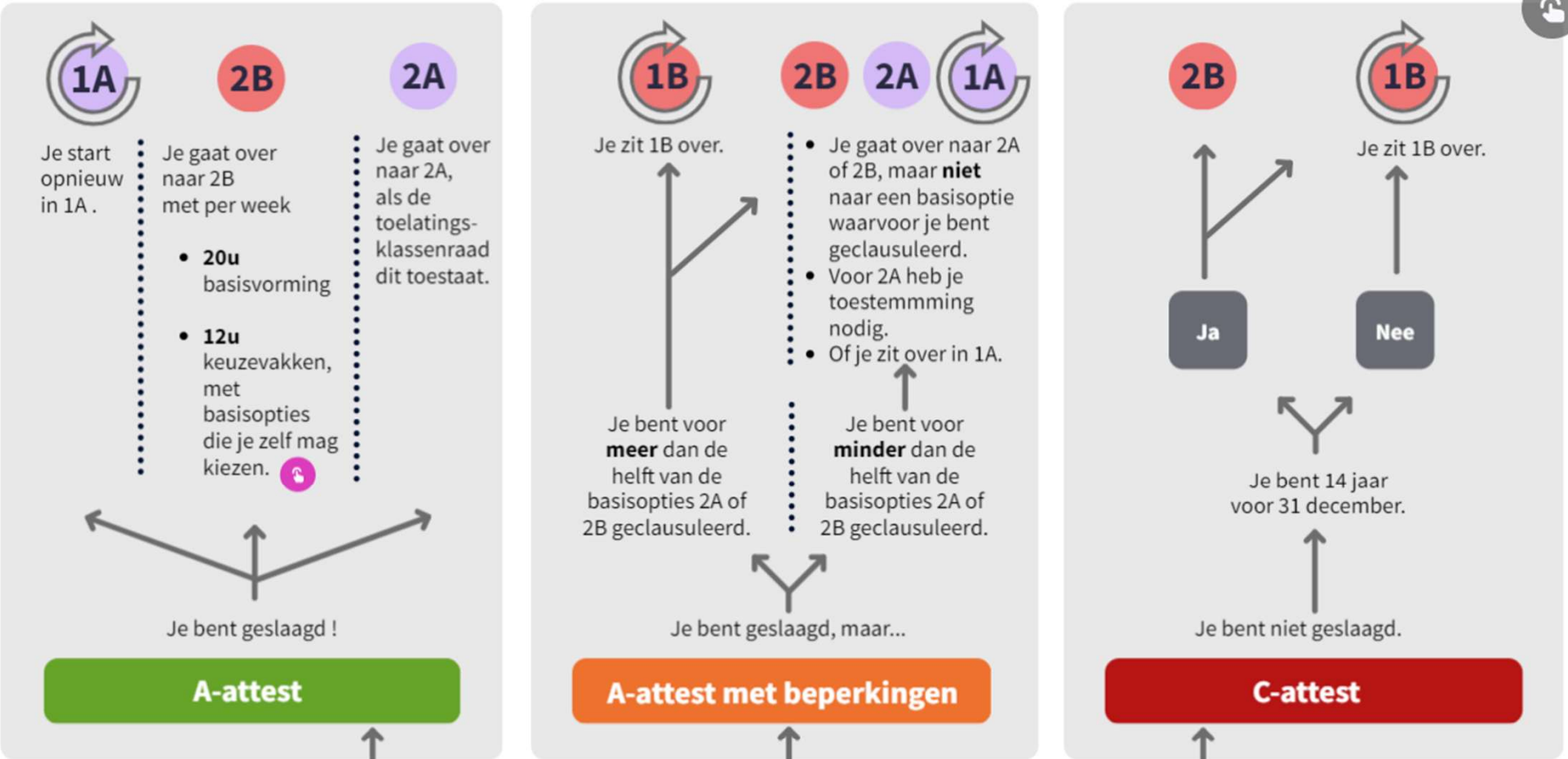

A - stroom 1A

wat na
ONDERWIJSKIEZER

1B

Je behaalt op het einde van het 1ste leerjaar B een... →

Tips om beter te kiezen vind je op **mijn keuze** ONDERWIJSKIEZER

B - stroom 1B

1e graad

Samenvattend – 1^e middelbaar

- 1ste graad => ontdekken => beter kiezen
- Getuigschrift basisonderwijs => 1A
- Geen getuigschrift basisonderwijs => 1B (of met uitzondering)
Zowel in 1A als in 1B krijgt men 27 uren algemene vorming
- Zowel in 1A als in 1B krijgt men 5 uren differentiatie
- Verkennen
- Verdiepen
- Versterken
- Kiezen uit de mogelijkheden van de school, versterken en verdiepen op maat van de leerling
- Attesteringen na het 1e jaar: A-attest, A-attest met beperkingen en C-attest

Even stilstaan

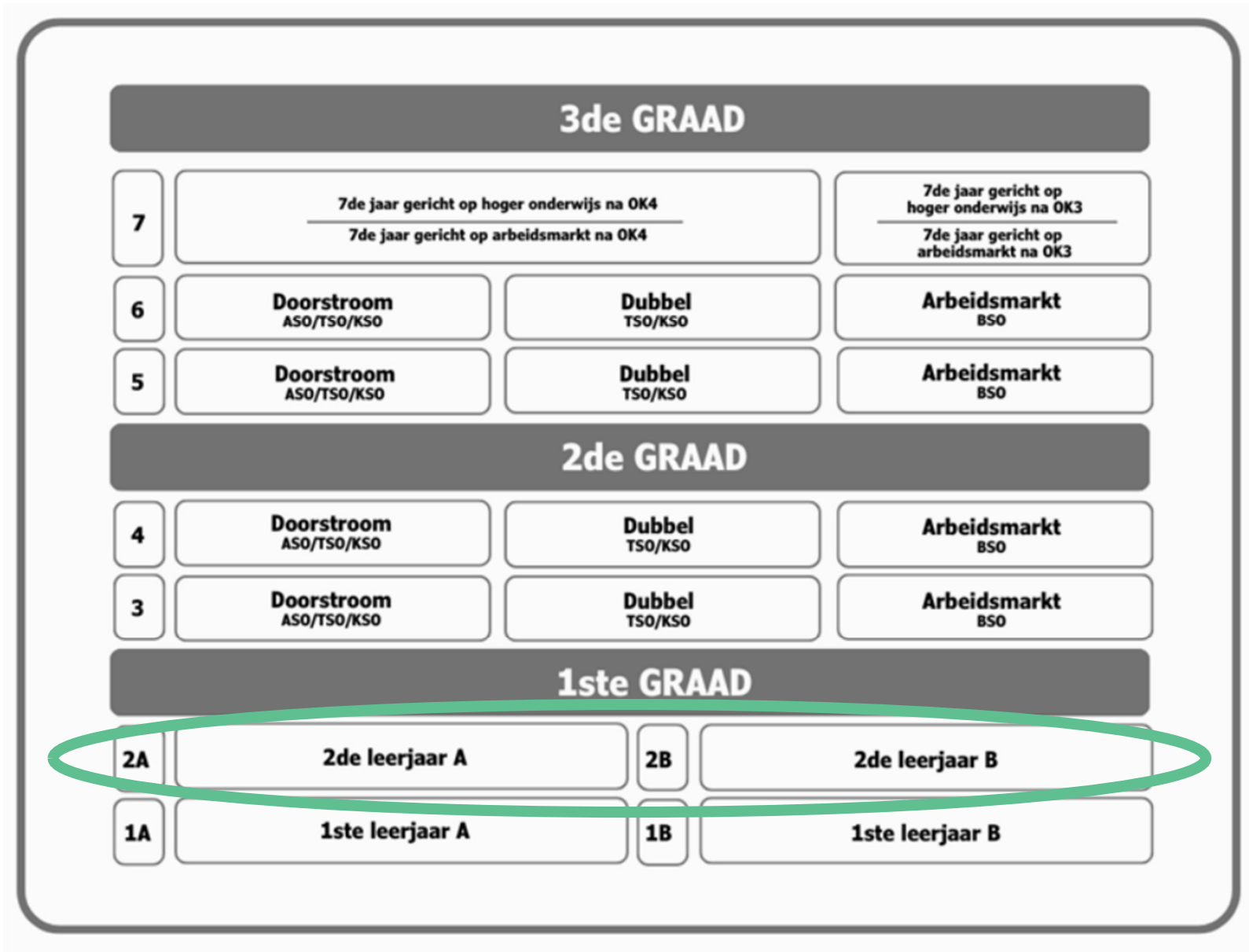
Keuzevrijheid lessenroosters scholen

- Scholen maken keuzepakketten en clusters/thema-weken en zo verschillende groepen afhankelijk van het vak → studiekeuze = maatwerk
- Scholen die meer voor eenduidige groepen kiezen vanuit vaststaande lessentabel → een maatstaf t.o.v. een eenduidige groep klasgenoten

Nuttige vragen:

- ✓ Sprake van altijd eenzelfde klasgroep of afhankelijk van het keuzepakket les in diverse groepen?
- ✓ Zit de extra uitdaging of remediëring vervat in de algemene vakken of eerder in het keuzegedeelte?

Structuur van het secundair onderwijs

1^e graad – 32 lesuren

KEUZEGEDEELTE

2B

Algemene vorming
20 lesuren

Diff.
2 lesuren

Basisoptie
10 lesuren

2A

Algemene vorming
25 lesuren

Diff.
2 lesuren

Basisoptie
5 lesuren

1A / 1B

Algemene vorming
27 lesuren

Differentiatie
5 lesuren

Opbouw 2^e jaar

KEUZEGEDEELTE

2B

Algemene vorming
20 lesuren

Diff.
2 lesuren

Basisoptie
10 lesuren

2A

Algemene vorming
25 lesuren

Diff.
2 lesuren

1 Basisoptie
5 lesuren

Economie en Organisatie

Freinetpedagogie*

Klassieke Talen

Latijn – Grieks-Latijn

Kunst en Creatie

Artistieke Vormgeving – Ballet – Creatie & Vormgeving

Maatschappij en Welzijn

Moderne Talen en Wetenschappen

Rudolf Steinerpedagogie*

Sport*

STEM – Technieken

*Mechanica – Elektriciteit / Agro- en Biotechniek
Bouw- en Houttechnieken / Grafische Comm. & Media
Maritieme Technieken / Textiel*

STEM – Wetenschappen

*Industriële Wetenschappen
Techniek-Wetenschappen*

Topsport*

Voeding en Horeca*

Yeshiva

Opbouw 2^e jaar

KEUZEGEDEELTE

2B

Algemene vorming
20 lesuren

Diff.
2 lesuren

Max. 3 Basisopties
10 lesuren

2A

Algemene vorming
25 lesuren

Diff.
2 lesuren

Basisoptie
5 lesuren

Economie en Organisatie

Kunst en Creatie*

Maatschappij en Welzijn

Haar- en schoonheidszorg
Mode
Verzorging

Opstroomoptie

Sport*

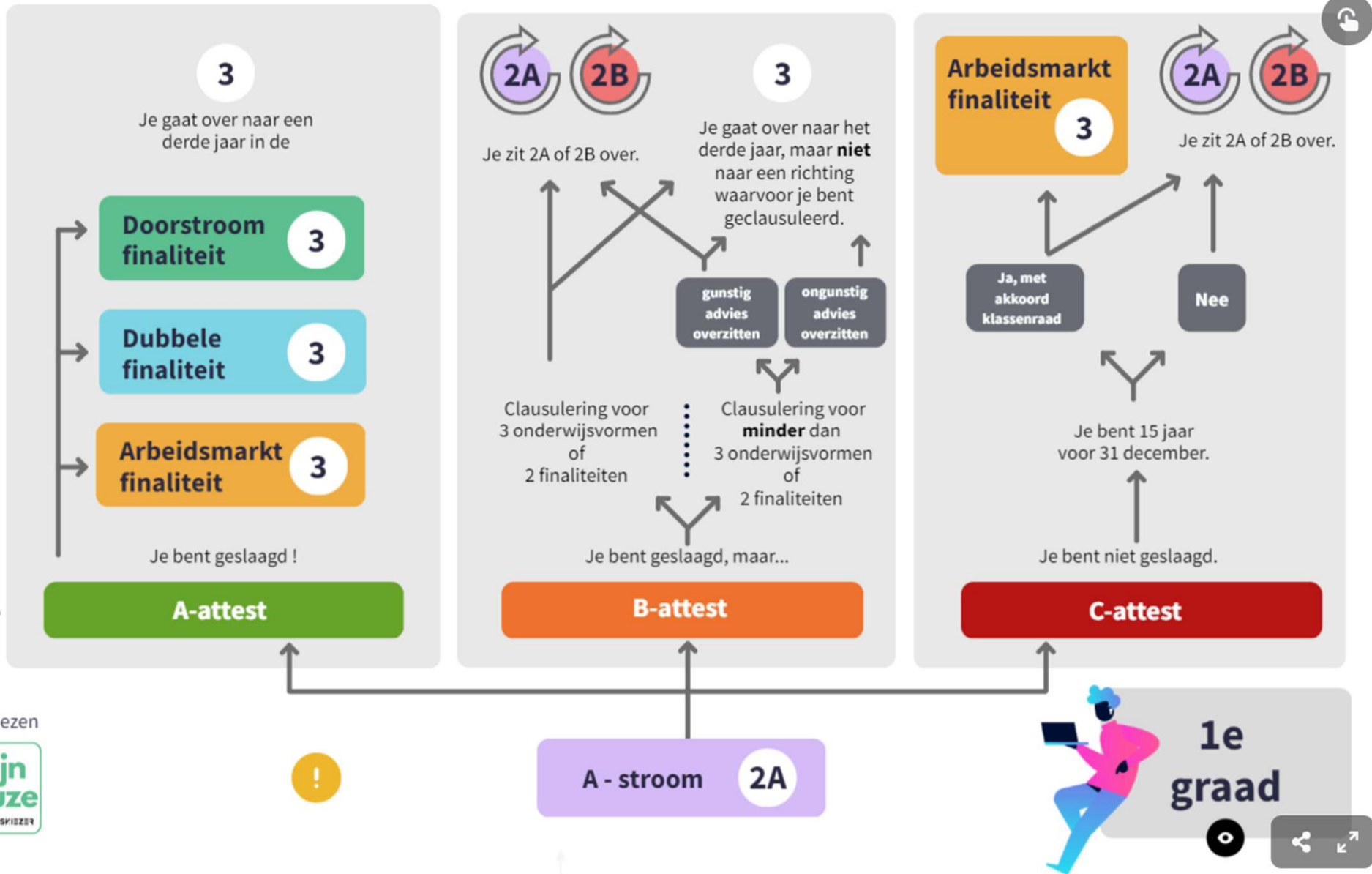
STEM – Technieken

Hout en Bouw
Land- en Tuinbouw
Elektriciteit
Mechanica
Zeevisserij en Binnenvaart
Textiel
Schilderen en Decoratie
Printmedia

Voeding en Horeca*

Bakkerij Slagerij
Restaurant Keuken

Je behaalt op het einde van het 2e leerjaar A een...

Tips om beter te kiezen vind je op mijn keuze ONDERWIJSKEUZE

wat na
ONDERWIJSKIEZER

2B

Je behaalt op het einde van het 2e leerjaar B een...

Tips om beter te kiezen vind je op [sidin.nl](#)

mijn keuze
ONDERWIJSKIEZER

B - stroom 2B

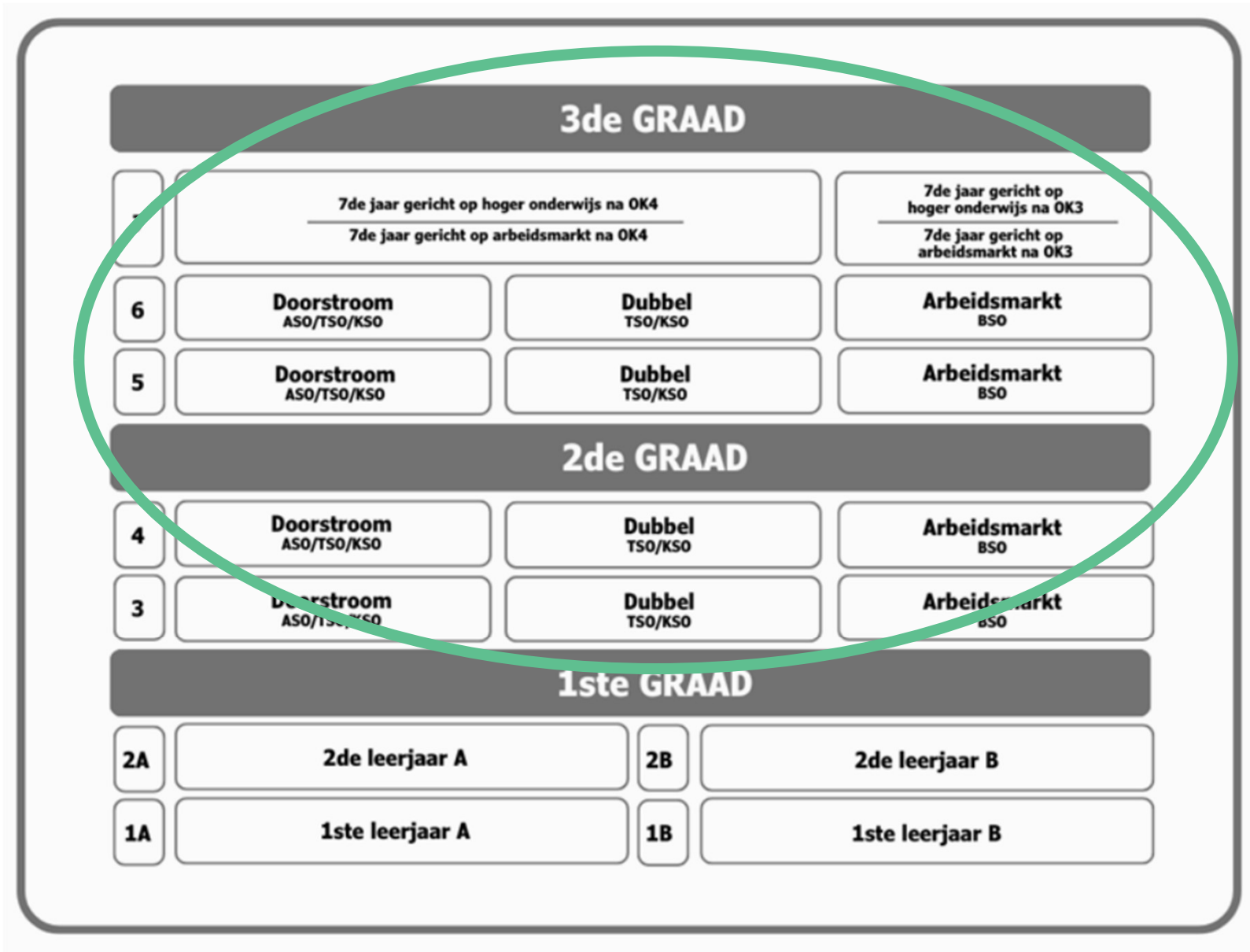
Samenvattend – 2^e middelbaar

- Basisopties in 2A en 2B
- 2A => 1 basisoptie
- 2B=> maximum 3 basisopties

- Basisopties => niet bepalend voor studiekeuze in de 2e graad
- Attesteringen na het 2e jaar: A-attest, B-attest en C-attest

Even stilstaan - Watervalsysteem

- *“Als je niet oplet zal je moeten zakken”*
- *“Latijn is de moeilijkste richting”*
- *“Een loodgieter verdient veel geld, we hebben ze ‘tenslotte’ ook nodig”*
- *“Kan je goed Wiskunde? Dan ben je sowieso een slimme knappe bol en moet je ASO doen.”*
- *“Hoog mikken, want hoe hoger, hoe meer kansen je openhoudt.”*
- Bij advies om te veranderen → wachten want *‘graag op dezelfde school blijven.’*
- ✓ TSO – KSO – BSO is en blijft te weinig bekend / minderwaardig (in de ‘volksmond’)
- ✓ Evenwicht tussen “alle opties positief openhouden (‘zakken’)
- Teveel van het 1 of het andere kan leiden tot
  - Studievertraging
  - Schoolmoeheid - demotivatie
  - Faalangst

Structuur van het secundair onderwijs

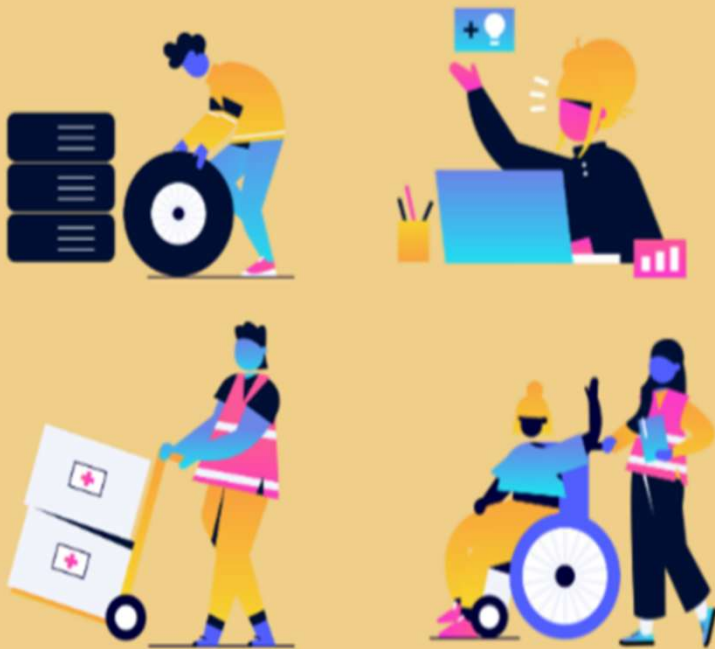
Finaliteiten

Arbeidsmarkt finaliteit

Je leert vooral door dingen te doen ofwel het inoefenen van praktische vaardigheden.

Kies je voor deze arbeidsmarktgerichte studierichtingen, dan heb je een diploma op zak na de derde graad en ga je de arbeidsmarkt tegemoet.

Je kan ook nog kiezen voor een beroepsgerichte opleiding.

Finaliteiten

Doorstroom

Vorbereiding op verder studeren in het hoger onderwijs
ASO / TSO / KSO

Dubbele

Vorbereiding op verder studeren en de arbeidsmarkt
TSO / KSO

Arbeidsmarkt

Vorbereiding op arbeidsmarkt
7^e jaar mogelijk
BSO / Duaal Leren

Domeinen

ECONOMIE EN ORGANISATIE

MAATSCHAPPIJ EN WELZIEN

LAND- EN TUINBOUW

SPORT

KUNST EN CREATIE

TAAL EN CULTUUR

STEM

DOMEINOVERSCHRIJDEND

VOEDING EN HORECA

Matrix 2e en 3e graad SO

 Bekijk de video voor meer uitleg.

3 finaliteiten

8 domeinen

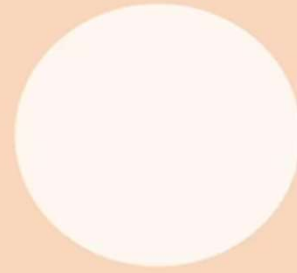
Doorstroom

Dubbele

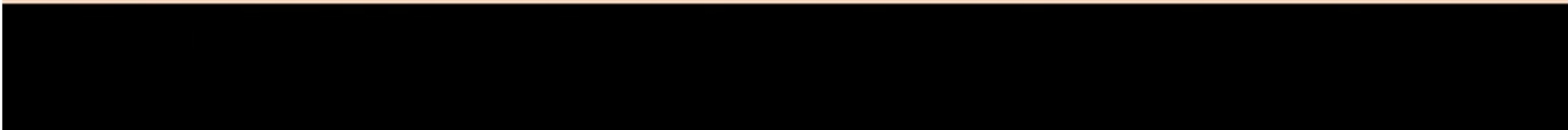
Arbeidsmarkt

	2e graad	3e graad	2e graad	3e graad	2e graad	3e graad
Domeinoverschrijdend	✓	✓	✗	✗	✗	✗
Economie en organisatie	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kunst en creatie	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Land- en tuinbouw	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Maatschappij en welzijn	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Sport	✗	✓	✓	✓	✓	✓
STEM	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Taal en cultuur	✗	✓	✓	✓	✓	✓
Voeding en horeca	✓	✓	✓	✓	✓	✓

De matrix
secundair onderwijs

ECONOMIE EN ORGANISATIE

Het studiedomein is iets voor jou als:

- je sterk geïnteresseerd bent in economie, boekhouden, administratie en/of informatica;
- je ook nog een uitgebreid pakket lessen talen, wetenschappen en/of wiskunde wil;
- je geboeid bent door het commerciële aspect (kopen/verkopen) en je graag wil ondernemen, organiseren, ...

Studierichtingen binnen dit domein vind je in alle finaliteiten.

KUNST EN CREATIE

Het studiedomein is iets voor jou als:

- je creatief bent;
- je fantasie hebt;
- je van vormen, kleuren, letters en beelden houdt;
- je kan creatief nadenken over dingen en ze ook in het echt wil uitwerken;
- je naast theorie verwerken ook wil tonen wat je op het vlak van kunst en creëren hebt gerealiseerd.

Studierichtingen binnen dit domein vind je in alle finaliteiten.

LAND-EN TUINBOUW

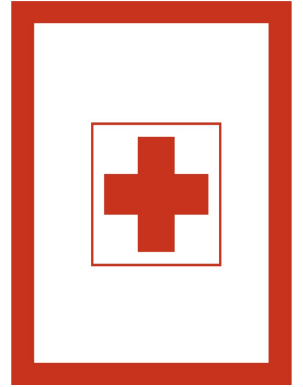

Het studiedomein is iets voor jou als:

- je wil leren hoe groenten, fruit en dieren gekweekt en verzorgd worden;
- je productieprocessen wil analyseren, opstarten, opvolgen en wetenschappelijk verklaren;
- je de levende organismen bestuderen, de levensprocessen, de relaties tussen mens, plant en dier en de relaties met hun omgeving.

Studierichtingen binnen dit domein vind je in alle finaliteiten

MAATSCHAPPIJ EN WELZIJN

Het studiedomein is iets voor jou als:

- je geboeid bent door de mens, jong en oud(er) en zijn functioneren in de maatschappij;
- je wil graag het gedrag van mensen wil leren begrijpen en onderzoeken;
- je bent geïnteresseerd bent in de actualiteit;
- het welzijn en welbevinden van de mensen voor jou belangrijk is;
- je concreet aan de slag wil gaan met en voor mensen.

Studierichtingen binnen dit domein vind je in alle finaliteiten.

SPORT

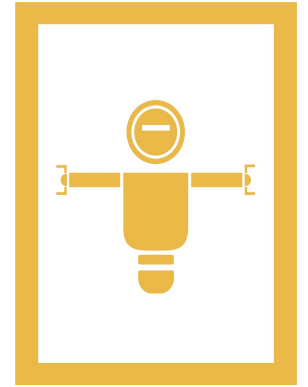
Het studiedomein is iets voor jou als:

- als je geboeid bent door sport en zelf sportief aangelegd;
- als je zelf graag meer uren sport hebt in je opleiding;
- als je eventueel andere mensen later wil coachen om verantwoord te sporten;
- of als je je eerder aangetrokken voelt tot het wetenschappelijke van de sport, de bewegingswetenschappen, het onderzoek ...

Studierichtingen binnen dit domein vind je in alle finaliteiten, behalve in de 2e graad van de finaliteit doorstroom.

STEM (SCIENCE, TECHNOLOGY, ENGINEERING & MATHEMATICS)

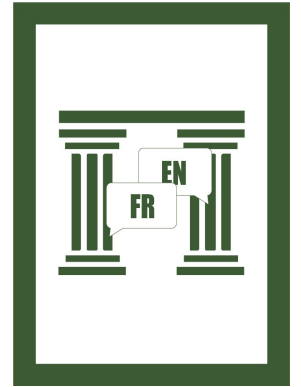

Het studiedomein is iets voor jou als:

- je graag wil weten hoe machines, elektriciteit, computers, ... werken, en/of
- je graag wil weten hoe vloeistoffen werken en reageren en je wil dat onderzoeken in een labo, en/of
- je graag wil ontdekken wat je nog meer met wiskunde en wetenschappen kan aanvangen, en/of
- je graag je kennis onmiddellijk wil toepassen om zaken te ontwerpen, en/of
- je graag problemen onderzoekt en op zoek gaat naar creatieve oplossingen.

Studierichtingen binnen dit domein vind je in alle finaliteiten.

TAALEN EN CULTUUR

Het studiedomein is iets voor jou als:

- je geboeid bent door verhalen uit de oudheid, middeleeuwen tot heden;
- je goed overweg kan met (vreemde) talen;
- je houdt van cultuur en literatuur;
- je zelf communicatievaardig bent en dit nog wil aanscherpen.

Studierichtingen binnen dit domein vind je in alle finaliteiten, behalve in de 2e graad van de finaliteit doorstroom.

VOEDING EN HORECA

Het studiedomein is iets voor jou als:

- je graag allerlei gerechten, drankjes wil maken en serveren, en/of
- je graag mensen het naar hun zin wil maken in een restaurant, brasserie, hotel, ..., en/of
- je je wil verdiepen in chemie, biologie en fysica (natuurkunde) en je zelf wil 'onderzoeken', en/of
- je toeristen wil onthalen, informeren en begeleiden tijdens hun activiteiten.

Studierichtingen binnen dit domein vind je in alle finaliteiten.

Welke keuzes?

Verdiepen – Stilstaan – Overleggen - Beslissen

➤ **Opendeurdagen** van scholen inplannen en **websites** verkennen:

➤ Op welke vragen wil je graag een antwoord? (basisvorming, keuzegedeelte, klasopstelling, praktische zaken, inschrijvingsvoorwaarden, leerlingenbegeleiding...)

➤ Tip: checklist [Inspecteur Keus](#)

➤ Raadpleeg www.onderwijskiezer.be

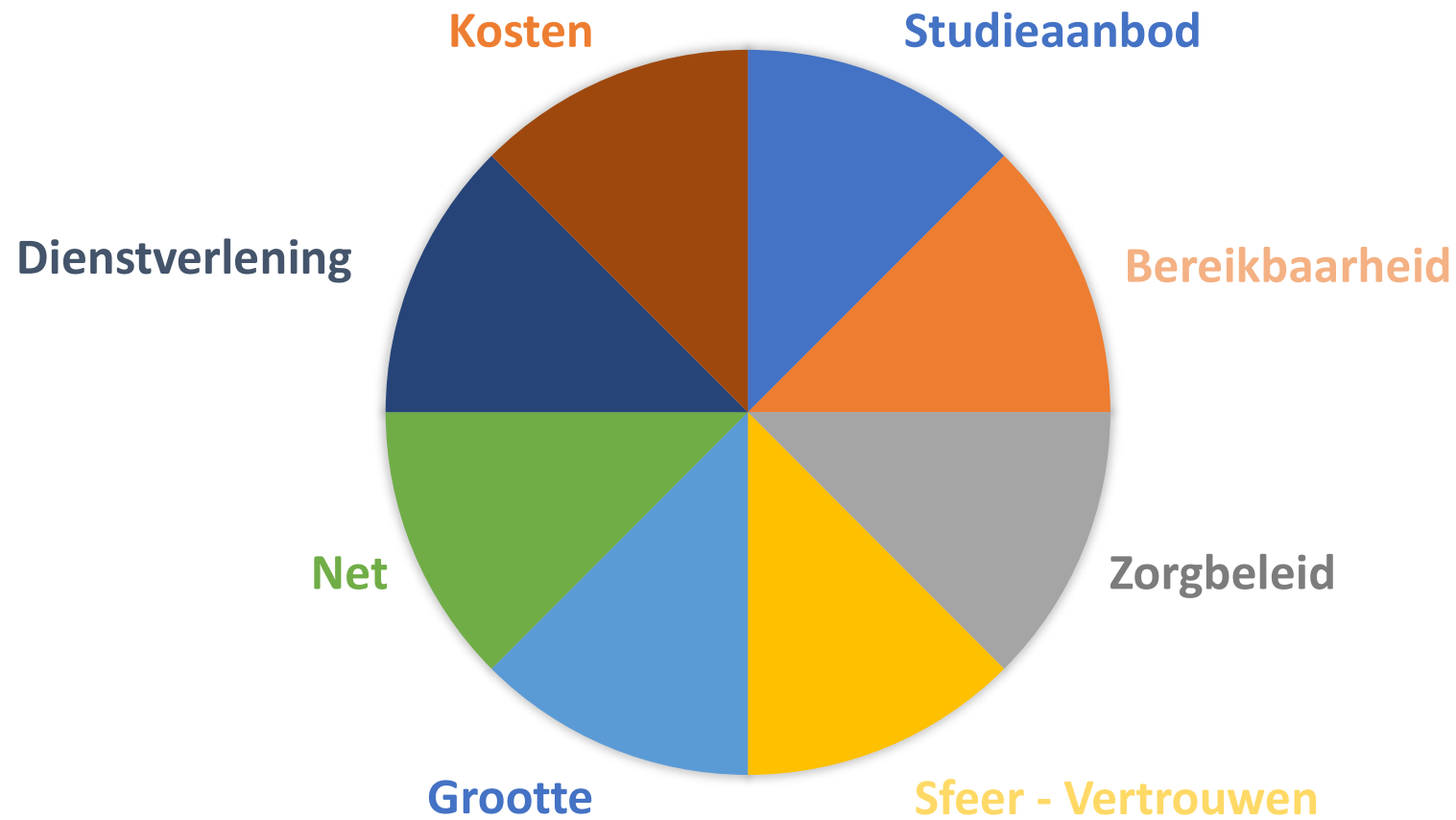
Verdiepen – Stilstaan – Overleggen - Beslissen

Ga in **gesprek** met:

- Huidige school: wat is hun advies?
- Jouw eigen netwerk (andere ouders, familie, vrienden...)
- **Jouw kind** -> persoonlijkheid, talenten, ervaringen, groeikansen, keuzestijlen...
- Andere partners die reeds betrokken zijn

- Deel **zorgnoden** (gezondheid, leerstoornissen, psychische moeilijkheden, ADHD, ASS...)
  - Afstemming zoeken met elkaar
  - Eventuele aanpassingen/maatregelen/afspraken bespreken
  - De BASO-fiche kan hierbij helpen -> document bij overgang naar secundair onderwijs

Keuze van een school

LET OP! Inschrijvingsprocedures

➤ Uitgangspunt = Kan een school blijvend leerlingen inschrijven? Of dreigt er een capaciteitsprobleem?

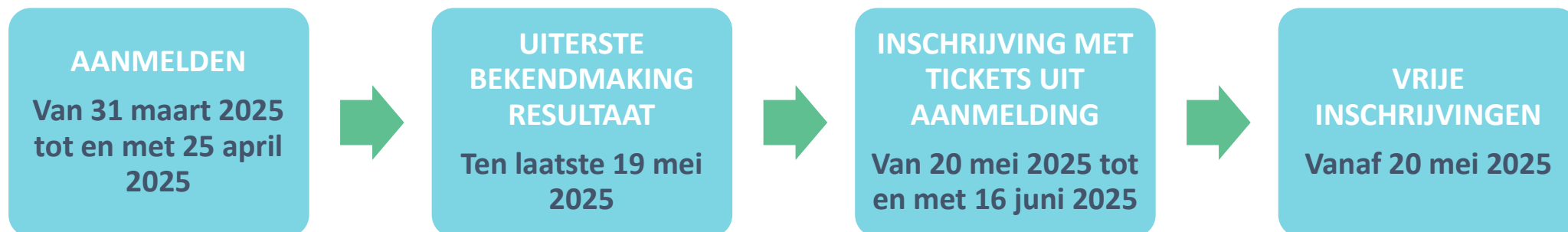
▶ Neen > scholen die niet alle ln. kunnen inschrijven = digitaal aanmelden

▶ Ja > scholen die alle ln. chronologisch inschrijven

Wanneer een school werkt met een digitale aanmeldingsprocedure

Werkt de school met een aanmeldingsprocedure?

[Wanneer inschrijven in het gewoon basis- en secundair onderwijs | Vlaanderen.be](https://www.vlaanderen.be)

Klaar om verder te verkennen?

Digitaal op weg...

Onderwijskiezer.be

Voor jou gemaakt door je CLB!

Van daaruit
talrijke linken naar
infobronnen -
websites van de
scholen – digitale
vragenlijsten...

Een vragenlijst waarmee je je belangstelling verken

Een vragenlijst waarmee je je belangstelling verken
studierichtingen in de arbeidsmarktfinaliteit.

Een vragenlijst die peilt naar je studiehouding.

Hulp nodig?

➤ Jouw CLB:

<http://vclb-zov.be/>

<https://www.clboudenaarde.be/>

CLBch@t

ma - di - do van 17 tot 21u
wo van 14 tot 21u

